

ПУБЛІЧНА СОЦІОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Наш журнал розпочинає публікацію матеріалів круглих столів у рамках спільного проекту “Публічна соціологія як чинник розвитку громадянського суспільства в Україні” Інституту соціології НАН України, журналу “Соціологія: теорія, методи, маркетинг” та Фонду “Демократичні ініціативи” за підтримки Міжнародного фонду “Відродження”.

Метою проекту є розвиток фахово відповідального і компетентного формату публічної репрезентації об’єктивної соціологічної та суспільствознавчої експертизи щодо актуальних соціальних проблем, реформування країни та сприяння розвитку громадянського дискурсу між експертним середовищем, громадянським суспільством і владою. Як показує наша суспільна практика, брак адекватних комунікативних каналів поміж суспільством і владними структурами, відповідальними за ухвалення рішень, є джерелом соціальних конфліктів і однією з причин відсутності довіри до влади. Недостатнє, неповне або викривлене знання про стан суспільства, громадську думку та настрої є особливо небезпечними у ситуаціях необхідності реформ у багатьох сферах буття соціуму. Отже, наша ініціатива спрямована на розвиток адекватних та ефективних каналів комунікації, щоб соціологічне експертне знання мало змогу, зокрема репрезентуючи громадську думку, впливати на перебіг подій. Тим самим цей проект має сприяти формуванню об’єктивного бачення та ухваленню обґрунтованих рішень з боку влади щодо способів і напрямів урядування, а також формуванню у громадській думці адекватного розуміння процесів, що відбуваються у суспільстві.

Ми починаємо з публікації матеріалів круглого столу “Реформи в Україні: реальна практика і суспільні очікування”, який відбувся в Інституті соціології НАН України 13 грудня 2016 року.

Можемо констатувати, що особливістю суспільної трансформації в Україні з часу набуття країною незалежності є непослідовність та суперечливість політики щодо модернізаційного реформування країни, європейських перспектив її розвитку. І навіть масштабна громадянська протестна активність, що набула форм “революції гідності” 2013–2014 років з її вимогами “перезавантаження системи”, поки не привела на практиці до її справжнього реформування. Декларована владою політика реформ залишається фрагментарною та непослідовою, публічний контроль над владними структурами та підзвітність їхньої діяльності громадянам не набувають системного характеру, а корупційно-корпоративні мережі зберігають свою усталену присутність і вплив у державі. За такої ситуації, яка в умовах подальшого зубожіння населення, поширення настроїв розчарування та невдоволення має стійку тенденцію до масштабного соціального конфлікту, особливого значення набуває роль експертного публічного, зокрема соціологічного, знання в його баченні мети, завдань та практичних шляхів реформування в країні, оцінки суспільних настроїв громадян — тобто того необхідного зворотного зв’язку поміж владою і суспільством, відсутність якого призводить до глибоких системних криз та жорстких суспільно-політичних конфліктів у країні.

Вітчизняна соціологія має у своєму арсеналі необхідні для об’єктивної неупередженої оцінки суспільного стану та вироблення рекомендацій щодо політики у різних сферах суспільного буття наукові дослідження з актуальних проблем розвитку та трансформації українського суспільства. Наприклад, варто згадати щорічний моніторинг громадської думки, що ведеться в Інституті соціології з 1992 року та науко-

вий збірник “Українське суспільство”, який публікується за результатами його аналізу. Журнал “Соціологія: теорія, методи, маркетинг” постійно публікує ґрунтовні концептуальні дослідження як із фундаментальних питань, так і з нагальних питань сьогодення. Українська соціологічна наука дає чимало результатів, які могли б бути вкрай корисними для владних структур для вироблення обґрунтованих планів суспільних перетворень, так і для широкого громадського дискурсу заради адекватного розуміння суспільних реалій.

Втім, на жаль, академічна наука залишається переважно у межах наукових публікацій, призначених для спеціалістів, конференцій науковців і рідко виходить у суспільний простір. Тому за суспільствознавчих “експертів” часто правлять невігласи, які тлумачать соціальні явища, виходячи з власного глузду чи егоїстичних інтересів і деформуючи громадську думку. Разом із тим вітчизняні соціальні експерти відчують гострий дефіцит належних форм самоорганізації експертної спільноти для активної публічної діяльності та брак можливостей щодо публічних експертних презентацій з актуальних питань реформування країни. Отже, ми сподіваємось, що експертні обговорення та круглі столи, матеріали яких будуть оприлюднені у нашому часопису, стануть дієвою формою презентації об’єктивного соціального знання з актуальних питань розвитку країни, а також сприятимуть самоорганізації експертної спільноти для активної публічної діяльності.

ЄВГЕН ГОЛОВАХА,
ВІКТОР СТЕПАНЕНКО

Круглий стіл “Реформи в Україні: реальна практика і суспільні очікування”¹

ВІКТОР СТЕПАНЕНКО, доктор соціологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту соціології НАН України, модератор круглого столу

Вступне слово

Шановні колеги! Ми починаємо серію експертних круглих столів, організованих за сумісною ініціативою Інституту соціології НАН України, журналу “Соціологія: теорія, методи, маркетинг” та Фонду “Демократичні ініціативи” за фінансової підтримки Фонду “Відродження” в рамках проекту “Публічна соціологія як чинник розвитку громадянського суспільства в Україні”. Сьогоднішній круглий стіл присвячений реформам в Україні у вимірах реальної практики та суспільних очікувань щодо результатів реформування.

Ми не випадково починаємо саме з обговорення проблематики реформ, адже ця тематика є не лише актуальною, а й, на мій погляд, засадовою з огляду на мету та зміст всього проекту щодо суспільної ролі та розвитку вітчизняної соціології й загалом соціального експертного знання. Одним із форматів презентації такого знання і є експертні обговорення та дискусії, зокрема у рамках експертних круглих столів — цього і подальших.

¹ Засідання круглого столу відбулося 13 грудня 2016 року.